

**ДО ПИТАННЯ ЩОДО АТРИБУЦІЇ КИЇВСЬКОГО
ЗОЛОТАРЯ ІВАНА РАВИЧА.**

Видатний український золотар доби бароко - Іван Равич (1677-1762) залишив по собі велику спадщину. Вивченням його творчого доробку займався М.З.Петренко, який приписує майстру авторство більш ніж 60 пам'яток ювелірного мистецтва (М.З.Петренко. Українське золотарство XVI-XVIII ст. К., 1970, с.с 103-108). Равич іноді підписував свої роботи, а іноді ставив на них клеймо. М.З Петренко вважає, що ювелір мав два клейма: з писаними літерами "IR" в серцеподібному щитку та з друкованими латинськими літерами "IR" в прямокутному щитку. Першим він таврував свої ранні роботи, а другим - твори 40-60 р.р. XVIII століття.

На нашу думку, це не зовсім так. Деякі з робіт майстра, позначені клеймом в прямокутному щитку, хронологічно збігаються з виробами поміченими першим клеймом. Наприклад, кружка-кухоль з Чернігівського історичного музею має на ручці гравірований герб Івана Мазепи і не могла бути виготовлена пізніше 1708 року, коли гетьман відкрито перейшов на бік шведів, хоча на ній стоїть "пізніе" клеймо Равича.

Кружка має форму типову для подібних посудин XVIII - поч. XVIII ст. - тулуб циліндричний з кришечкою на від'ємі, ручка у вигляді завитка. Тулуб карбовано візерунком акантового листа, а в трьох медальйонах гравіровані - голуб, білка та чапля. Контури карбованого малюнка розпливчасті, невиразні, рель'єф невисокий, майже площинний. Не зовсім нагадує манеру Равича, який завжди підкреслював зубчастий характер аканту. Складається враження, що кухоль зробив інший майстер. До того ж з клеймом Равича існує подібна кружка (Кіровоградський краєзнавчий музей), де орнаментика має значно виразніший і досконаліший вигляд.

Оправа євангелія із збірки Музею історичних коштовностей України помічена "пізнім" клеймом Равича, майже дослівно повторює оправу 1722 р., виконану знаним київським майстром І.Білецьким. Збігається і художній задум і орнаментика твору. Тобто її можна датувати 20-ми роками XVIII ст. Низка пам'яток (чайник, водосвятна чаша) прикрашена стрічковим плетивом низького рель'єфу, а такі візерунки характерні для

30-х років XVIII ст, з яких походять декілька оправ, виготовлених майстром для Києво-Печерської Лаври і помічені “раннім” тавром.

На нашу думку, ми маємо справу не з одним майстром, який з часом змінює свою манеру, удосконалює техніку, а з двома різними майстрами, що деякий час працювали паралельно. Можливо Іван Равич, який мав особисте клеймо, почав підписувати свої роботи, щоб його не плутали з іншим майстром, бо на деяких творах присутній і напис і “перше” тавро, але на всіх пам’ятках з “пізнім” клеймом написи відсутні.

Сама біографія Івана Равича підтверджує наше припущення. У 40-ві роки, коли були виготовлені такі високопрофесійні речі, як свічники (НКПІКЗ), дарохранильниця (МІКУ), потири (МІКУ та НМІУ), майстер мав більше 60-ти років, був обраний лавником Київського магістрату, їздив по справах в Німеччину, Москву та Петербург. Помер він у злиднях в похилому віці, а його маєток був проданий за борги.

Всі твори видатного українського майстра, а їх налічується 17, виконані на високому мистецькому рівні. Творчість Івана Равича відіграла велику роль у формуванні української золотарської справи доби бароко. Він перший з майстрів зміг органічно поєднати естетичні засади нового стилю з тим спадковим і традиційним, що обумовлювало духовне світосприйняття українського народу протягом багатьох століть, його твори по праву входять в скарбницю національного мистецтва.

Щодо другого майстра, то він теж залишив неабиякий слід в історії української культури і заслуговує на вивчення його творчої спадщини, але це вже виходить за тему нашої доповіді.

Кабанець Є.П.

(Національний Києво-Печерський історико-культурний заповідник)

ЛЕГЕНДАРНА НАМІСНА ІКОНА ПЕЧЕРСЬКОГО МОНАСТІРЯ

Протягом століть в Києво-Печерському монастирі вшановувалася як найславетніша реліквія ікона Успіння Богородиці. За легендою, вона була принесена на Русь з Влахернського храму грецькими майстрами-будівничими, що зводили в 70-х рр. XI ст. кафедральний Успенський собор. Довгий час навколо цього образу точилася жвава дискусія, розгорнута відомими